

*Torshälla Nyby Historiska Sällskap & Jubileumsutställningens Vänner
i samarbete med S:t Olofs Gille*

TORSHÄLLA UNDER NYBY BRUKS ROSTFRIA EPOK 1945 – 2001

Från stagnerad småstad till modern förstad via expanderande brukssamhälle

*Bröderna Edstrand köpte södra verken år 1945 och omvandlade, i rekordfart,
bruket för rostfri ståltillverkning genom byggandet av norra verken*

**Texthopplockare: Rolf Forssell och Benny Flodin
Redigering: Jan-Erik Kling, Benny Flodin och Rolf Forssell**

Innehåll

FÖRORD	3
NYBY BRUKS FRAMGÅNGSRIKA ÅR 1945 – 1975	4
BE-epoken 1945 - 65. Kolstålet byts mot Rostfritt Stål	4
Knut Edstrand och Georg Pagels, ett nyskapande radarpar	4
GRÄNGES-EPOKEN 1962 – 79	6
Några produktområden fick dock stryka på foten eller lämna Torshälla	8
Nyby bruks marknadsföring & försäljning från 1920 – 1979	9
1975 SLOG LÅGKONJUNKTUREN TILL HÅRT!	10
Lågkonjunktur och ny konkurrens påvisar bristerna i Nyby Bruks och de övriga svenska rostfria brukens tillverkningsstruktur	10
UDDEHOLMS-EPOKEN 1979 – 1984	11
Försäljning & Marknadsföring under Nyby Uddeholms-epoken	11
Servicecenter för att möta marknadens krav	11
Nya strukturer i det Rostfria Sverige	12
AVESTA-EPOKEN 1984-1992	12
På Nyby uppdelades verksamheten i tre resultatenheter	13
Försäljning & marknadsföring under Avesta AB genomgick en mycket turbulent period innan ägarna kunde enas!	13
AVESTA SHEFFIELD-EPOKEN 1992-2001	14
Fusionen mellan Avesta AB och British Steel Stainless Ltd	15
Försäljning & marknadsföring under epoken Avesta Sheffield AB	15
TORSHÄLLAS TILLVÄXT EFTER 2:A VÄRLDSKRIGET	18
Fastigheter och villor bredde ut sig	19
NYBY BRUK OCH "NYBY-BYAR"	20
Torshälla växer	21
Skolan, hälso- & sjukvård m.m.	21
OM OCH KRING ÖSTRA TORGET	23
På 1950-talet (Björn Maxe mediterar)	24
Eskilstuna storkommun 1971	25
SLUTORD	26
Logotyper under NYBY BRUKS ROSTFRIA EPOK 1945 – 2001	27

De flesta bilder och kartor i skriften är, om inte annat anges, hämtade ur Torshälla lokalhistoriska bildarkiv (med originalen hos S:t Olofs Gille), Industriarkivet i Eskilstuna, Wikipedia och ur av Nyby Bruk tidigare publicerat historisk material. Aktuella fotografier är tagna av författarna till skriften.

Layout: Haze n' Laze – Art & Design Studio
Tryck: Östertälje tryckeri

Nyby Bruks och Torshällas utveckling 1945 till år 2001

FÖRORD

Torshällas utveckling under åren 1945 till 1960 var häpnadsväckande. Staden omvandlades från en stagnerad småstadside till en märklig blandning av expansiv, modern småstad och brukssamhälle. Befolkningen växte på dessa 15 år trefalt från 1845 invånare till 5662 personer.

Den helt dominerande orsaken var Nyby Bruks AB:s stora expansion från 250 anställda år 1945, då Bröderna Edstrand AB förvärvade det nedkörda bruket, till nästan 1500 anställda år 1960, en ökning med sex ggr på 15 år. Nyby Bruk lät bygga helt nya stadsdelar bl.a. hyreshusen längs Storgatan och villakvarteren runt Solrosgatan-Germundsgatan. Skolor, affärer/varuhus, sjukvård och ålderdomshem och annan service byggdes parallellt.

Då Torshälla 1967 firade 650 år som stad fanns det 12 företag i staden med totalt 2000 anställda, varav 1600 på Nyby Bruks AB.

Tyvärr upphörde nyttotrafiken på Eskilstuna nedre kanal ("förbifart Torshälla") 1965 och Torshälla passade på att bygga ett antal fasta broar som idag omöjliggör båttrafik Eskilstuna - Mälaren.

1971 fick vi uppleva att Torshälla stad inkorporerades med Eskilstuna kommun i den stora, riksomfattande kommunreformen som beslutats av riksdagen redan 1962. För många lokalpatrioter var detta en frustrerande utveckling.

Då vi under arbetet med våra hittills åtta (8) utgivna trycksaker studerat Nyby Bruks fyra extraordinära omvandlingsepoker har vi sett att: vid var och en av dessa har en stark, modig, visionär ledare/ägare intimt samarbetat med en briljant tekniker:

- 1829 till 1880: guldsmeden Adolf Zethelius med Samuel Owen
- 1880 till 1918: grosshandlaren Lars Linus Liberg med för oss okänd tekniker
- 1945 till 1962: konsulen & grosshandlaren Knut Edstrand och bruksdisponenten Georg Pagels.
- 1966 till 1997: koncernchefen Per Molin och civilingenjören Sten Ljungars.

Adolf Zethelius och hans framgångsrika, nyskapande samarbete med Samuel Owen, "den svenska verkstadsindustrins fader", har vi skildrat i skriften "Adolf Zethelius, grundaren av Nyby Bruk 1829". Lars Linus Libergs enorma framgångar, som brukspatron, är beskrivna i "Nyby Bruks Libergs-epok 1882 – 1944 / Upp- och nedgångar påverkas inte bara av konjunkturen".

Konsul Edstrand och bruksdisponent Georg Pagels samt koncernchef Per Molin och civilingenjör Sten Ljungars porträtterar vi i denna skrift.

Strukturomvandlingen inom världens stålindustri har de senaste decennierna lett till att globalt tillverkande jättkoncerner bildats. Deras koncernchefer har tyvärr ej samma intima kontakt med de enskilda verken och orterna som tidigare tiders chefer. Hur teknik- och affärsutvecklingen påverkas av detta kan vi endast spekulera över.

Vi vill också rikta ett stort tack till Erland Nilsson och Allan Karlsson som löpande dokumenterade Nyby Bruks historia. Ett tack även till vår lokalhistoriker Leif Persson som med stort intresse för bruket samlat in och fördjupat delar av dess historia.

Ett stort tack till Ylva Skoglund och Björn Maxe som med sina gestaltande avsnitt så trevligt ha bidragit med sina personliga reflektioner över Torshälla utveckling på sidorna 20 och 23.

Utgivningen av denna skrift har möjliggjorts genom en generös donation från Marianne och Carl-Axel Andrén. Marianne är dotter till konsul Knut Edstrand. Vi tackar även Nyby Bruks tidigare inköpsdirektör Sven Lind och hans, på Nyby uppväxta, hustru Majny samt Svens mångåriga holländske affärspartner Willem van 't Wout för imponerande penningbidrag.

Nyby Bruks framgångsrika år 1945 – 1975

BE-EPOKEN 1945 – 65 / KOLSTÅLET BYTS MOT ROSTFRITT STÅL

I krigets elfte timme utbjöds det anrika Nyby Bruk (grundat 1829) till salu för ett mycket billigt pris. Verket var då ett nerkört, gammaldags järnbruk med skog, lantbruk, kvarn och vattenkraft. Bruket hade 250 anställda och dotterbolaget Holmens Gjuteri & Mekaniska Verkstad ca 50. Tillverkningen bestod huvudsakligen av svart tunnplåt och armeringsjärn.

Köpare blev Malmöföretaget Bröderna Edstrand AB (BE) – då en etablerad grossist i främst handelsjärn, järnmanufaktur, stål samt järn- och metallskrot för bygg- och konstruktionsindustrin. BE hade utomordentliga kontakter med inte bara de svenska utan även de utländska järnverken.

Nyby Bruk, som en gång var Sveriges första breda plåtvalsverk, tillverkade även stångstål, armeringsjärn och stålaxlar. Men det gamla plåtvalsverket "Libergs flaggskepp" från 1885 hade gjort sitt och ett begagnat verk från USA hade inköpts som en tänkt ersättning.

Med köpet av Nyby Bruk skulle det stora äventyret i Bröderna Edstrands historia inledas. I sina planer för Nyby Bruk beslöt BE följa brukets tradition som en föregångare i branschen. Nyby skulle ställas om till att producera rostfritt stål, ett material i tiden. Som bruksdisponent anställdes bergsingenjör Georg Pagels från Avesta Jernverk.

Nyby Bruk såsom Bröderna Edstrand köpte det 1945

Rennerfeltugnen från mitten av 1930-talet

RENNERFELTS ELEKTRISKA UGN

En stjälpbar elektrodugn för stålraffinering, smältning av stål till stålgiutgods, framställning av ferrolegeringar och annan metallsmältning. Nyby Bruk installerade

ugnen i mitten av 1930-talet då Nybyåns kraftstation togs i drift. Ugnen blev en värdefull tillgång när BE inledde sin tillverkning av rostfria stål.

KNUT EDSTRAND OCH GEORG PAGELS, ETT NYSKAPANDE RADARPAR.

Disponent Pagels ledde omdaningen av Nyby Bruk tillsammans med ordföranden konsul Knut Edstrand. Dessa två blev det perfekta paret för brukets lyckade omställning till rostfritt stål.

BE-styrelsens första beslut blev att flytta AB Blockmetall från Malmö till Nyby Bruk. De smälte och bearbetade mässingsskrot till s.k. "Gelbgjutarklack". Första bygget på norra området blev därför lokalerna för AB Nyby Metallverk (senare Pressverket). Det andra var det nya stålverket som 1947 fick två ljusbågsugnar och två induktionsugnar.

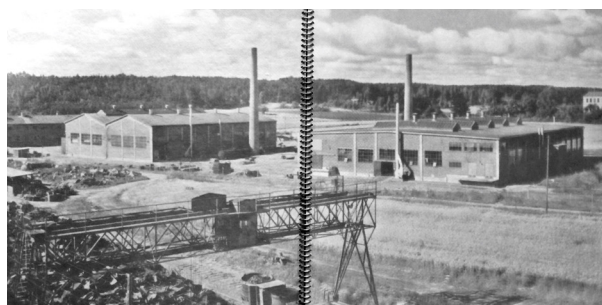
Det begagnade plåtvalsverket från USA monterades 1948. De första rostfria göten i 14% kromstål från Rennerfeltugnen valsades till ämnen i Kohlswa Jernverk. Därefter till plåtar, från 1 till 6 mm tjocka och max 1250 mm breda i det nya varmvalsverket. Första kunden var AB Gense.

Strax efter kriget köpte BE en extrusionspress för metaller av Fielding & Platt i England. Pressen var ny och såld till Sovjet, men i det snabbt försämrade politiska klimatet efter kriget förbjöds exporten till Sovjet.

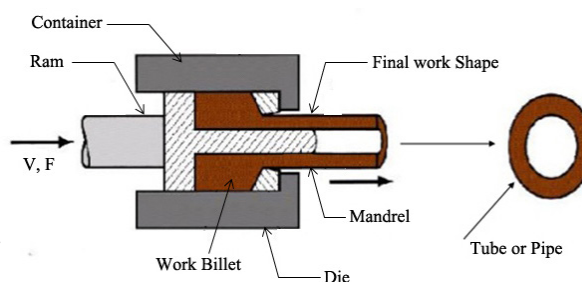
BE installerade och anpassade pressen till rostfritt i AB Nyby Metallverks nya lokaler. Knut Edstrands goda kontakter med den franska stålkoncernen UGINE möjliggjorde förvärv av licens på Ugine-Sejournet-metoden, glassmörjning vid extrusion av rostfria stål.

Samtidigt köptes två stegvalsverk och tre dragbänkar för vidareförädling till kallbearbetade sömlösa rör. Ca hälften av produktionen såldes som varmpressade rör.

I början på 50-talet stod det klart att såväl Nyby Metallverk som Nyby Bruks satsning på rostfritt skulle kräva stora investeringar. Man måste välja väg och beslutade att satsa fullt ut på rostfritt som ansågs ha bättre utvecklingspotential. Radarparet Edstrand & Pagels anställde ett gäng unga, entusiastiska bergsingenjörer som de sände på spaning efter nya uppslag från främst USA. Där kunde de utnyttja Bröderna Edstrands väl utbyggda internationella kontaktnät.

Stegvalsverk och Pressverk (f.d. Nyby Metallverk)

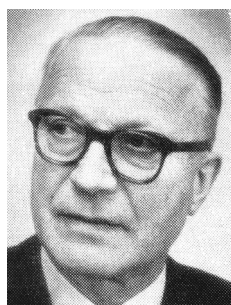

Extrusion av rostfria sömlösa rör
(pressas över dorn med glas som smörjmedel)

RELATIONEN MELLAN KONSUL KNUT EDSTRAND OCH DISPONENT GEORG PAGELS präglades av ömsesidig respekt, förtroende och vänskap.

Knut Edstrand

Georg Pagels

Knut Edstrand hade i övre tonåren genom praktiktjänst i USA och i Europa knutit kontakter som nu kom väl till pass t.ex. vid ombyggnaden av AB Nyby Metallverks extrusionspress

Pagels var imponerad av handelsmannen Knut Edstrands stora förståelse för tekniska frågor. Pagels skrev om Knut Edstrand "han sprutade idéer och med okuvlig energi och snabbhet genomfördes de som var realiserbara och ekonomiskt lönande".

Nicklet

Efter 2:a världskriget var nickel en bristvara. Nybys konkurrenter lyckades få nickelproducenterna att avstå från att leverera till Nyby Bruk. Genom beaktansvärda metallurgiska insatser utvecklade Nyby förmågan att använda rostfritt skrot och slippån som råvara. Detta visade sig bli betydligt billigare än att, som konkurrenterna, använda nickel och krom.

Första sendzimirverket

(enligt 20 valsars-principen med klena arbetsvalsar).

1955 hade Knut Edstrands och Georg Pagels relation till Tadeus Sendzimir lett till att Nyby investerade i världens då bredaste kallvalsverk för rostfria band. Snart började Nyby, som första bolag utanför USA,

utveckla mönster- och dekorvalsade varianter av rostfri plåt. Dessa fick stor användning inom arkitektur och i slitutsatta områden som hissar, köpkassor etc.

Personalstyrkans utveckling

Då Bröderna Edstrand förvärvade Nyby Bruk uppgick den totala personalstyrkan på bruket till ca 250 anställda. 1950 hade antalet anställda vuxit till 539 och 1960 till 1476. Tack vare Nyby Bruks snabba expansion blomstrade hela Torshälla upp ur sin tidigare stagnation. Befolkningen växte från 1845 invånare år 1945 till 3540 år 1950 och 5662 år 1960. - Se avsnittet om Torshällas tillväxt under 1900-talet.

Marknadsföring & försäljning

Handelsmannen Knut Edstrand såg tidigt till att Nyby Bruk etablerade ett eget nät av lagerhållande säljbolag i Europa. Nybys försäljningsdirektör, senare bruksdisponent Per Kiellarsson med dåvarande exportchefen Ian Wachtmeister gjorde här viktiga insatser för att bygga upp och vidmakthålla branschens starkaste säljbolagsorganisation. *Se särskilt avsnitt om denna uppbyggnad.*

Gränges går in med 50%

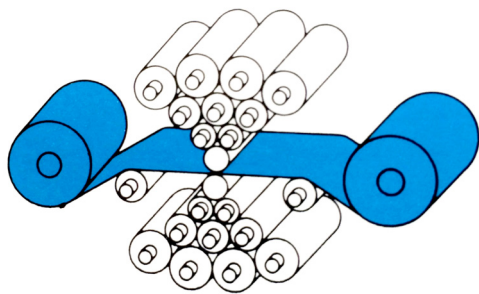
I maj 1962 kungjordes att 50% av aktierna i Nyby Bruks AB sålts till Trafikaktiebolaget Grängesberg Oxelösund AB (TGO allmänt kallat Gränges).

Konsul Knut Edstrand "trappade ned" genom att övergå från koncernchef till ordförande i Bröderna Edstrand AB. I september 1963 avled han i en hjärnblödning på sin lantgård i Småland. Konsul Knut Edstrand blev 54 år.

SAMMANFATTNING

De banbrytande milstolparna under BE-epoken

1949	Varmvalsad rostfri plåt började tillverkas i max 1250 mm bredd
1951	Först i Sverige och nr tre i världen med extruderade sömlösa rostfria rör.
1953	Precisionsgjuteriet startar
1954	Stränggjutning av rostfria blooms och platiner startar. På Holmen byggs de första breda kurvade maskinerna för slabs till kolstålsband/plåt för Domnarvet och Oxelösund
1955	Europas bredaste (1350 mm) Sendzimirverk för kallvalsning av rostfria band startar
1958	Först med mönstervalsad rostfri plåt
1960	Första dekorationsvalsade plåtarna tillverkas
1961	Sömlösa rör (10x1 mm) till ånggeneratoren i Ågestas kärnreaktor tillverkas
1962	Gränges går in med 50%. Bruket har 1450 anställda och producerar 20 000 ton rostfritt stål och 20 000 ton armeringsjärn & stångstål

Sendzimirs "20-valsars"-princip

Under en resa till USA på 50-talet tog Konsul Knut Edstrand kontakt med Tadeus Sendzimir för att diskutera möjligheterna att provvalsa plåtrullar av ihopsvetsade 1 m breda varmvalsade plåtar i 3-3,5 mm tjocklek hos Washington Steel i Pennsylvania.

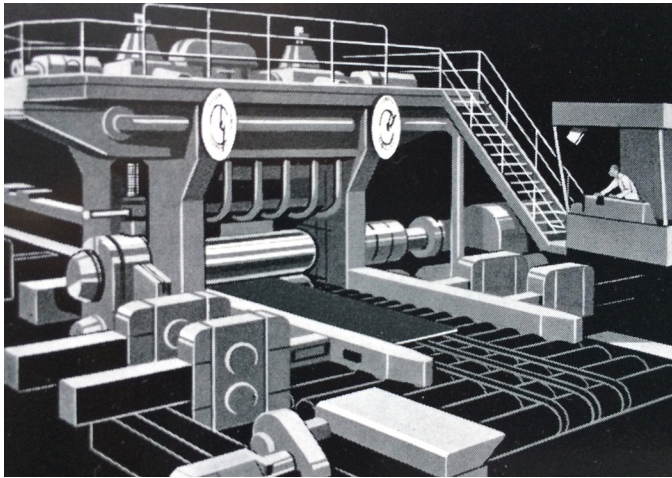
Försöket kunde genomföras och man valsade till både 1,0 och 0,4 mm tjocklekar utan problem. I december 1951 beslöts att köpa ett Sendzimir kallvalsverk för valsning av breda band förutsatt att finansiering kunde ordnas. Verket stod klart 1955.

Gränges-epoken 1962-79

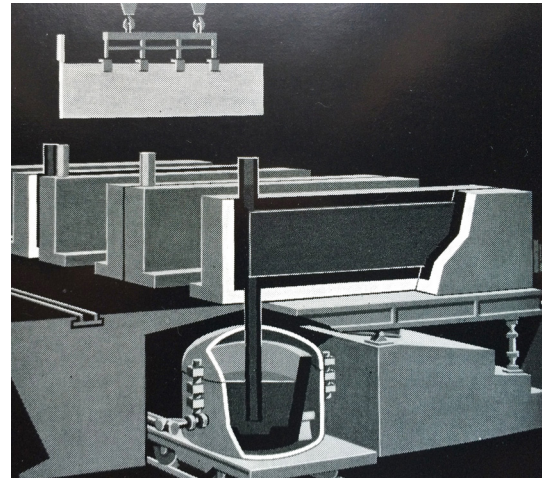
(Gränges går in med 50 % 1962 och tar över 1965)

Gränges fortsätter i samma nydanande anda som präglade utvecklingen under BE-epoken, men marknaden på rostfritt blev nu tuffare med allt fler konkurrenter och med höjda nya kundkrav.

Möjligen resulterade fartblindheten från 50-talet i att två stora investeringar misslyckades och fick läggas ned efter bara drygt 10 års drift. Det gällde duovalsverket år 1963 för varmvalsad plåt och tryckgjutningen direkt till slabs år 1967.

Duovalsverket för varmvalsad plåt i max 2 m bredd

Tryckgjutningen för max 2 m breda slabs

Vad omfattade Grängeskongern?

Gränges hade efter "försäljningen" av gruvorna i Malmfälten köpt upp företag och etablerat verksamhet i en mängd branscher. Förutom gruvor, stål och järnväg, koppar och aluminium, rederi, vattenkraft, engineering och stålbyggnation och mycket mera gick man nu in som delägare i den rostfria branschen med målet att senare överta Nyby helt.

Ett spexigt svar gav lan Wachtmeister under Nyby Tjänstemannaklubbs (NTK) trettondagsbal 1969. Under det traditionella spexet kom lan in på scen föreställande Grängeschefen Erland Waldenström. Gränges hade nyligen förvärvat Svenska Metallverken. På melodin "Jag är en liten gåsapå från Skåne" sjöng lan:

*Jag heter Erland Waldenström i Gränges,
jag har ju flera rörelser än ni.*

*Och när på karriärstegar det klänges, jag sitter
säker i min hierarki.*

*Långt under mig så ligger som en tavla, det
vackraste i världen man kan se:*

*båtar, järnväg, malm och stål, ett Metallverk i
ett hål,*

när man ser det litegrann så här från ovan

Milstolpar under Gränges-epoken

- 1963** Nytt Plåtvalsverk (2m brett) invigs av prins Bertil
- 1964** Ljusbågsugn (40 ton) ökar stålkapaciteten till 70 000 ton/år
- 1967** Först med tryckgjutning av rostfria slabs
- 1969** Sendzimirverk nr 2 (1 m brett) installeras. Ett joint venture med finska Hackman för tillverkning av svetsade rostfria rör i Finland bildas
- 1970** MIS-projektet, ett datastött "management information system" lett av Boston Consulting startar upp. I folkmun döps projektet snabbt till Miljoner i Sjön
- 1971** Ett bolag för tillverkning av svetsade rostfria rör i Brockville Canada etableras
- 1976** Storsatsning på svetsade rostfria rör med bl.a. Rörverk 76.
- 1979** Först i Världen med billets av rostfritt pulver för extrusion till sömlösa rör

NÅGRA PRODUKTOMRÅDEN FICK DOCK STRYKA PÅ FOTEN ELLER LÄMNA TORSHÄLLA

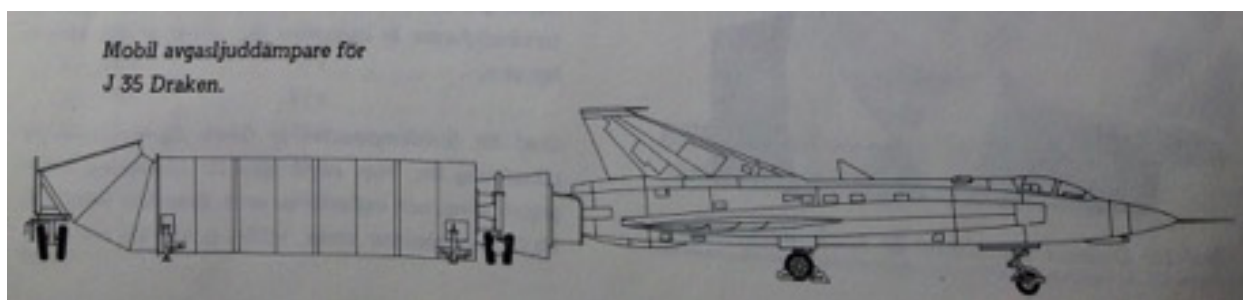
Precisionsgjutningen (Lost Wax Casting), som konsul Edstrand 1947 köpte rättigheten till av den amerikanske uppfinnaren Jungersen började tillämpas redan 1948. 20 år senare ansåg Nyby att tillverkningen var väsensskild från övriga produkter och överlät den till Kanthal i Hallstahammar 1968.

Gjuteriet vid Holmens Gjuteri & Mekaniska Verkstad fick mot slutet av 1940-talet allt sämre lönsamhet och blev ytterligare ett offer i den då grasserande gjuteridöden 1951. Gjutningen ersattes med tillverkning av *rostfri och syrafast manufaktur* med både apparatbyggen och produktion av svetsade rör (av plåtar i 6 m

längder) och svetsrördelar. På 1960-talet skedde rörtillverkningen halvkontinuerligt i s.k. Heuleistamaskiner.

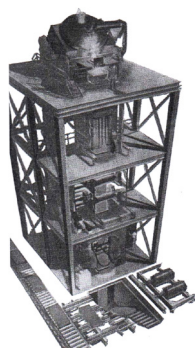
Apparatbygget hade i slutet av 50-talet en betydande omfattning med kvalificerad tillverkning för cellulosa- och konstgödselindustrin. Framgången födde också en tillverkning av *"mobila ljuddämpare"* för Flygvapnets reoplan mot de bullerproblem som fanns vid varm- och testkörning.

En ytterligare dämpning av insugningstjuter löstes med de s.k. *"Hyschhusen"*, vilka blev en succé och en väsentlig export ägde rum även utanför Europa.

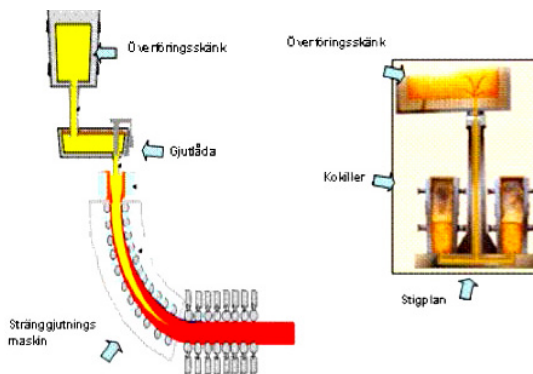
"Hyschhus" för att bekämpa bullret vid testkörning av främst jaktflygens motorer. Bilden är tagen i USA i samband med en stor exportorder till USA:s flygvapen

Det gamla stångvalsverket som valsade armeringsjärn såldes till Marocko 1971 där det återuppbyggdes under ledning av Nyby Bruks tekn. direktör Karl Erik Pihlblad. Tillverkningskvoten för armeringsjärnet överläts till Domnarvet i utbyte mot att Nyby Bruk fick legovalsa rostfria slabs till varmband.

Den vertikala strängjutmaskinen på Nyby Bruk 1954

Sveriges första kontinuerliga gjutmaskin byggdes på Holmen 1954. Det vertikala stränggjutverket installerades i Nybys stålverk för gjutning av runda ämnen för stångtillverkningen och platta ämnen för plåttillverkningen.

Principen för dagens stränggjutning resp. gårdagens götgjutning

De första stränggjutningsmaskinerna för slabs till bred plåt och band, inom de verk som blev SSAB (Domnarvet & Oxelösund), byggdes på Holmen av Nyby Bruk på licens av Concast AG i Schweiz 1966 – 68. Den för Holmens stränggjutningsanläggningar ansvarige ingenjören Erik A Olsson flyttade efter dessa gjutmaskinsaffärer till Concast AG i Schweiz.

Från Nyby Bruk på Holmen levererades också maskiner till Jugoslavien, England och Stavanger Stål i Norge.

Lokalerna på Holmen användes under 1950- och 60-talen även för tillverkning av plåtsvetsade rör och rördelar. Plåtrören formades och svetsades halvkontinuerligt i s.k. Heuleistamaskiner och de större rördiametrarna styckevis i rullbockmaskiner.

Nyby Bruk beslutade 1966 att manufakturstillverkningen på Holmen skulle läggas ned. Apparatbygget överläts till andra företag inom Grängeskonscernen. FFV i Arboga fick ta över Hyschhusen. Plåtrörstillverkningen kunde därför fortsätta att expandera.

1967 FIRADE TORSHÄLLA 650 ÅR OCH NYBY BRUKS AB INVESTERADE I TRYCKGJUTNING AV SLABS.

Prinsessan Christina deltog i firandet. Torshälla stad överlämnade Bergströmska gården till Torshälla Hembygdsförening.

I Torshälla fanns 12 företag med totalt 2000 anställda varav Nyby Bruks AB, helägt av Gränges från 1965, hade 1600 anställda.

Samma år investerade Nyby i en tryckgjutningsanläggning för upp till 2 m breda rostfria slabs som även

klarade bredderna 1000 – 1350 vid varmvalsning av band till kallvalsverken. För styckevalsning av plåt i varmvalsverket var max bredden 2000 mm.

Metoden, som utvecklats av USA-företaget Amsted var avsedd för gjutning av järnväghjul i kolstål, visade sig ge så stora kvalitetsproblem vid valsningen till både band och plåt att den lades ner i mitten av 1970-talet.

NYBY BRUKS MARKNADSFÖRING & FÖRSÄLJNING från 1920 – 1979 under Libergs-, Bröderna Edstrands- och Grängesepokerna

Lars Linus Liberg började bygga ut säljorganisationen

På grund av stora svårigheter att finna köpare till Nyby-plåten och övriga produkter anställdes grosshandlaren Lars Linus Liberg 1882. Han behöll och byggde ut sin grosshandlarfirma i Stockholm och utökade distributionsnätet via utvalda kollegor i grosshandlarbranschen för järn & stål.

Från 1920-talet fanns på bruket en liten säljavdelning som sålde till de stora grossistföretagen Bröderna Edstrand, Odelberg & Olsson, Söderberg & Haak, Julius Slöör m.fl. samt en viss direktförsäljning till verkstadsföretag som Emmaljunga Barnvagnfabrik och de närliggande Eskilstunaföretagen.

BE- och Gränges-epoken 1945-79

När Edstrandskonscernen (BE) övertog bruket 1945 bibehölls säljavdelningen med undantag av att BE övertog all försäljning i Sverige till konkurrerande grossister.

Med den snabba ökningen av den rostfria produktionen på 1950-talet tillsattes en försäljningsdirektör och två försäljningschefer, en för Norden (S, N, DK och SF) och en för övriga världen. BE-konscernen bearbetade den svenska marknaden med två undantag, området närmast Nyby Bruk och Norrland.

Närområdet bestod av Eskilstunaindustrin och de två diskbänktillverkarna Mölntorp och Ramnäs.

I Norrland hade BE ingen försäljning. Detta speciella område, med massaindustrin och dess leverantörer av syrafast utrustning, bearbetades av Nyby Bruk via en agenturfirma i Sundsvall. I slutet av 60-talet övertog Nyby agenturen och ett försäljningskontor med lager tillskapades i Sundsvall.

För övriga Sverige inrättades vid BE-kontoren i Stockholm, Göteborg, Malmö och Jönköping särskilda Nyby-avdelningar för rostfri försäljning.

Nybys första exportorder var en stor leverans åren 1949 – 50 av Cr-Ni-Mo-plåt till Polen via firma Acierex i Stockholm. Acierex hade stort inflytande på Nyby Bruks första trevande export utanför Norden.

I början på 50-talet kom man i kontakt med firma Bofors-Hellefors Stahl i Tyskland, som åtog sig att marknadsföra och sälja Nyby Bruks produkter i Tyskland. När försäljningen av deras egna produkter fick svårigheter köpte Nyby Bruk firman och grundade Nyby Stahl AG. Detta bolag växte till Nybys största säljbolag med huvudkontor i Düsseldorf, filialer i Stuttgart och Hannover samt lager i Krefeld och Stuttgart.

Exportorganisationen växte snabbt under 50-talet, men exporten utanför Europa var obetydlig. I de stora länderna Tyskland, England och Frankrike samt Holland, Belgien och Norge startades försäljningskontor med

lager. Agenter bearbetade övriga länder. Nyby behöll denna säljorganisation i stort sett under hela Grängesepoken. Först med att Nyby Uddeholm bildades 1979 skedde radikala förändringar.

NYBY BRUK I EUROPA 1969

Land	Dotterbolag	Lokalisering	Antal anställda
Norge	Nyby Stål A/S	Oslo	4
Benelux	Svenska Staal NV	Amsterdam & Bryssel	32
Frankrike	Aciers Nyby	Paris & Migennes	32
Tyskland	Nyby Stahl GmbH	Düsseldorf, Stuttgart, Hannover & Frankfurt	90
UK	Taylor Stainless Metals	London, Bristol & Manchester	130
			Totalt 288

UNDER 1971 TILLKOM FÖLJANDE BOLAG:

Belgien	Svenska Staal SA	Antwerpen
Spanien	Gränges Nyby Aceros SA	Barcelona
Österrike	Gränges Nyby Stahl Ges mbH	Wien
Canada	Gränges Nyby Canada	Brockville
Finland	Putki Hackman OY	Sorsakoski

1975 slog lågkonjunkturen till hårt!

1975 får Gränges finansieringsproblem.

1976 Konkurs hotar Nyby enl. tidningen Folket.

1977 Varmvalsverket upphör och Rörverk 76, invigs. Nyby-facken begär statligt lån på 200 mkr för att rädda jobben.

1978 beviljas 155 mkr, varav 21 som lån till investeringen i pulvermetallurgi för extrusion av sömlösa rostfria rör på totalt ca 50 mkr.

Världsmarknadsbilden för Nyby försvårades successivt under 1970-talet samtidigt som Nybys ägarbild, ägarkultur och ledning förändrades. Mera om detta längre fram.

Ett välinvesterat Nyby Bruk med stålverk, nya verk för varm- & kallvalsad plåt/band integrerat med svetsade & sömlösa rör fick inleda kampen att ta sig igenom den långa rostfria överetableringen. Akilleshälen var beroendet av extern legovalsning av göt till slabs och slabs till varmband.

LÅGKONJUNKTUR OCH NY KONKURRENS PÅVISAR BRISTERNA I NYBY BRUKS OCH DE ÖVRIGA SVENSKA ROSTFRIA BRUKENS TILLVERKNINGSSTRUKTUR

Under andra hälften av 1970-talet blev det tydligt att tillverkarna med modern processteknik, i främst Tyskland och Japan med integrerade rostfria verk, spurtat förbi de svenska tillverkarna med mycket lägre produktionskostnader och större tillverkningsvolymen såsom:

- Strängjutning till slabs (för plåt och band) och blooms (för stång och tråd)
- Valsning från slabs till band i Steckelverk eller kontinuerliga valssträckor
- Stora hemmamarknader medgav större produktionsvolymen

Uddeholms-epoken 1979 – 1984

Sommaren 1979 bildades Nyby Uddeholm AB (NUAB) i ett försök att vända trenden för den krisdrabbade rostfria stålindustrin. Gränges behöll 10 % av aktierna och NUAB fick statliga villkorslån. Huvudkontoret förlades till Eskilstuna.

MILSTOLPAR OCH STRUKTURER UNDER UDDEHOLMS-EPOKEN

1979 I september beslutar Nyby Uddeholm AB att stålverket i Nyby skall läggas ned. Degerfors får investera i en stränggjutningsmaskin och ökad stålkapacitet. Nybys kallvalsverk får investera i bandslipning av specialstål. Under november startar provdrift av pulvertillverkningsprocessen. Förutom pulvertornet ingår en linje för tillverkning av "billetskaflar" i Holmens B-verkstad och en kallisostatpress (5000 bar) i A-verkstaden. 1980 Manufakturdivisionen levererar den första rostfria simbassängen till Varberg och har order på ytterligare tre som värms med solfångare, varav en till Parken Zoo. NUAB startar MBL-förhandlingar om att minska antalet anställda med 1200 man. 1981 Olle Lund avgår. Ny VD blir Per Molin och huvudkontoret flyttar till Karlstad. Nybys stålverk upphör. Tillverkningen av bandsvetsade rör koncentreras till Nyby. Till Storfors överförs kallbearbetningen av sömlösa rör. Rördeltillverkningen i Nyby och Storfors övertas	av ABE, Nords och Calamo. FFV förvärvar Aero Systems Engineering Inc. och Nyby Herrgård. 1982 Övertaligheten på Nyby uppgår till drygt 500 personer. Den löses med förtidspensioner och naturliga avgångar. Endast sex uppsägningar blir nödvändiga. Nyby organiseras i resultatenheterna Kallvalsad plåt & band, Svetsade rör, Pulvertillverkning & Pressverk samt Gemensam Service. 1983 I januari bildas Nyby Uddeholm Powder AB och Val-lourec går in med 40% ägande. Uddeholm AB köper resterande 7,2 % av Gränges Nybyaktier och NUAB blir helägt. Samma år sker en rekonstruktion. I NUAB ingår nu förutom Degerfors, Storfors och Nyby även Calamo, Nords, ABE, ÖMV, BMT m.fl. 1984 Uddeholm AB avyttrar samtliga NUAB-aktier till Avesta Jernverks AB mot konvertibla skuldebrev som kan omvandlas till aktier 1989. Den nya koncernen får namnet Avesta AB

FÖRSÄLJNING & MARKNADSFÖRING under Nyby Uddeholms-epoken

Försäljningen på Nyby organiserades med en försäljningschef för plåt och en för rör. Dessa var underställda en försäljningsdirektör i Karlstad.

Under 1982 tillkom resultatområden med ansvar för både produktion och försäljning. Nyby fick tre resultatenheter. Kallvalsad plåt & band, Pulvertillverkning och Pressverk samt Svetsade rör i både Nyby och Storfors.

I länder där både Nyby och Uddeholm hade egna säljbolag valdes det starkaste och där man hade både säljbolag och agenter behölls säljbolaget. Utfallet blev ca 50/50.

Genom den utökade marknadsorganisationen blev täckningen bättre och projektförsäljning blev mer vanlig vilket påverkade andelen specialstål som ökade. Nybys kallvalsverk levererade stora mängder band i molybdenstål till rörverken som avsattes bland annat i kemtankers byggda i norska och jugoslaviska varv.

Inom standardsortimentet blev kundspecifikationerna med krav på egenskaper utöver standardnormen allt vanligare speciellt för varmvalsad plåt och svetsade rör,

inte minst inom kärnkraftsindustrin. Dessa krav spillde ofta över också till kallvalsade produkter.

Nyby började också leverera material till vagnarna i X 2000 tågen. Det var kallvalsad plåt med förhöjda mekaniska egenskaper och extra fina ytor.

På den svenska marknaden bibehölls befintlig struktur. BE fungerade t.ex. dels som lagerhållare och dels som direktkundsäljare i samarbete med resultatenheternas försäljningsavdelningar.

Servicecenter för att möta marknadens krav

Marknaden förändrades under epoken med större krav på korta leveranstider och utökad leveranssäkerhet vilket gjorde att servicecenter med uppklippningssträckor och flexibla packningsstationer spelade en alltmer utökad roll. Italien var det land där detta kom tidigast och servicecenter tog allt större marknadsandelar och konkurrerade med både verks- och lagerleveranser.

1979 startades Billing Metal Trading AB (BMT) som särskild försäljningskanal för den del av Nybys plåt som under produktionen fått "skönhetsfläckar/ytfel". För att ej störa Nybys traditionella säljkanaler såldes den sekunda plåten under det neutrala varumärket "BMT".

Verksamheten startade på Vilsta i Eskilstuna. Successivt ökade BMT sin förädling och kundanpassning med saxar och slipmaskiner. Efter 10 år var lokalerna för små och en ny, stor anläggning byggdes i Folkesta utanför Eskilstuna. Den utrustades med banduppklippnings- och sliplinje. Det blev ett framgångskoncept.

Behovet av fortsatt rationalisering och strukturering av den svenska stålindustrin kvarstod - tillbakablick på 1900-talets 2:a hälft ur Affärsvärlden

De första decennierna efter andra världskriget blev en guldålder för industriell tillväxt, inte minst för den industri som sysslade med tillverkning av investerings- och insatsvaror.

Efter kriget låg nästan hela Europas tunga industri i ruiner och under 23 – 30 år fick den oskadade svenska industrin en fantastisk tillväxt. Det investerades och producerades till bristningsgränsen och det svenska folkhemmet med "världens högsta välfärd" kunde byggas.

Mellan 1950-1974 ökade stålefterfrågan i världen med fem procent per år i genomsnitt. Den starka efterfrågan ledde till att produktionskapaciteten snabbt byggdes ut i världens stora industriländer.

Efter den första oljekrisen 1973 förändrades emellertid utvecklingen radikalt. Efterfrågan på stål stagnerade och sedan dess har den endast ökat svagt i de etablerade industriländerna. I stället har ökningen varit snabb i nya tillväxtländer vilka även investerade i produktion av stål. Det rädde plötsligt överkapacitet i världen. Länderna i Asien fördubblade sin produktion fram till sekelskiftet.

Stålindustrin betraktades i de flesta länder som en strategisk verksamhet av stort nationellt intresse. Staterna har därför ofta intervenerat när branschen råkat i svårigheter. De statliga stöden har ibland bidragit till en önskad strukturomvandling, men

alltför ofta har de statliga insatserna konserverat branschens problem.

Utvecklingen till marknadsmässiga förhållanden pågår än idag i världens stålindustri. Nästan hela Europas stålindustri är idag i privat ägo. Överkapaciteten i Europa minskar. Omstruktureringen har resulterat i färre och effektivare anläggningar. De flesta europeiska länder har också halverat sysselsättningen inom stålindustrin sedan mitten av 1970-talet.

Stålindustrin i Sverige, ett volymmässigt litet ställand, är dock, tack vare den omfattande strukturomvandlingen sedan stålkrisen i mitten på 1970-talet, en betydande internationell aktör inom utvalda nischer och specialiserade produkter. Det skedde alltså en produktorientering i svensk stålindustri och i princip har alla företag överlevt sedan de blev omstrukturerade. De har också blivit internationella aktörer inom sin nisch.

Omstruktureringen har också inneburit att det utländska ägandet i svensk stålindustri har ökat kraftigt sedan 1980-talet. Flera viktiga svenska stålföretag ägs idag helt eller delvis av utländska intressenter.

Nya strukturer i det Rostfria Sverige

I Sverige fanns på 1970-talet förutom Avesta Jernverks AB också Uddeholms AB, Gränges-Nyby AB, Fagersta AB och Sandvik AB inom produktområdet rostfritt stål. Så kom stålkrisen med vikande efterfrågan, överkapacitet och sjunkande lönsamhet. En period med omstruktureringar började.

Uddeholms rostfria verksamhet fusionerades med Gränges-Nyby och bildade Nyby Uddeholm. En överenskommelse 1984 mellan Nyby Uddeholm, Avesta Jernverk, Fagersta och Sandvik, innebar att ett grepp togs om hela den svenska rostfria stålindustrin.

Överenskommelsen innebar att Avesta Jernverk förvärvade Nyby Uddeholm och den rostfria verksamheten inom Fagersta. Ur detta bildades det nya Avesta AB.

Ett annat resultat av strukturförhandlingarna blev att producenterna av svetsade rostfria rör ombildades till Avesta Sandvik Tube AB (AST) ägt till 75 procent av Avesta AB och 25 procent av Sandvik.

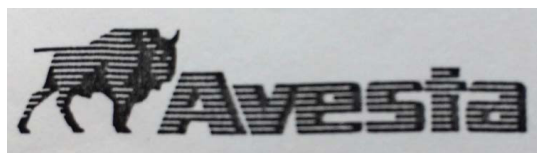
Avesta-epoken 1984 – 1992

Den nya strukturen för den svenska rostfria industrin grupperas i två moderbolag AVESTA AB och SANDVIK AB.

Svetsade rör samlas under namnet Avesta Sandvik Tube AB (AST) som delas 75/25.

Valstråd blir Fagersta Stainless och delas 50/50.

Visenten blir logo i den stora fusionen

NUAB tillförde förutom Degerfors, Storfors och Nyby; Calamo, Nords, ABE, ÖMV, BMT m.fl.

Uddeholm och Fagersta erhöll konvertibla skuldebrev, vilka kunde konverteras till aktier 1989.

AVESTA AB ägdes nu av Johnsonkoncernens Nordstjernan (60%) och A. Johnson & Co (17%).

Resten (23%) erbjöds marknaden via SE-banken som garanterade nyemission. Staten efterskänkte tidigare lån till bl.a. NUAB och det förutsågs att min 800 jobb måste bort inom tre år.

Styrelseordförande i det nya bolaget blev Sten Wikander (f.d. ordf. i H&M m.fl. bolag).

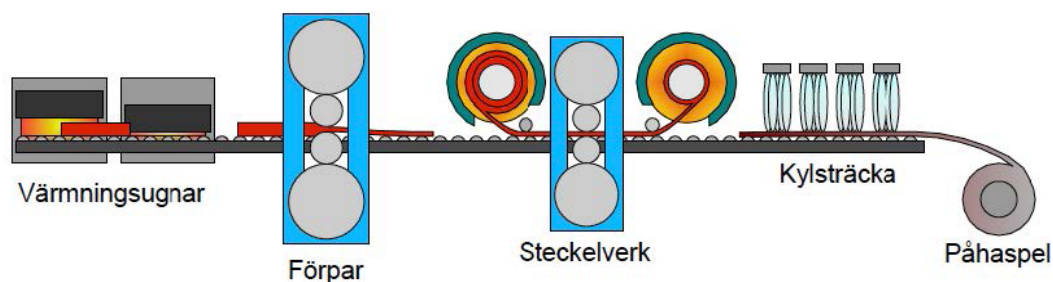
Verksamheten uppdelades i resultatansvariga produktdivisioner. En liten ledningsgrupp upprättades på Birger Jarlsgatan i Stockholm med Jan-Christer Carlén som VD.

På Nyby uppdelades verksamheten i tre resultatenheter

- 1) Division Kallvalsade Band där NYBY ingick tillsammans med KBR i Avesta och Klosterverken i Långshyttan.
- 2) Svetsade rör på Nyby samordnades i Avesta Sandvik Tube AB (AST) med Storfors, Fagersta Sandvik Tube AB (i Sverige och Tyskland) och Avesta Johnson BV i Holland.
- 3) Nyby Uddeholm Powder AB bytte namn till Avesta Nyby Powder AB (ANPAB).

DE VIKTIGASTE MILSTOLPARNA FÖR NYBY 1984-1992

1986	Blankglödningen av bandsvetsade rör ersätts med gaseldad glödning och betning
1987	Vallourec övertar pulverbolaget. ANVAL (Avesta Nyby Vallourec) blir namnet på det nya företaget.
1990	Ett kallvalsverk (typ Sendzimir) byggs i sträckan före inglödningssugnen. Nyby är först i världen med processen och kan introducera produkten VKS (Varmband med Kall-Stick) som i ett slag fördubblar volymerna och ökar lönsamheten på leveranser till viktiga kunder som interna och externa rörverk.
1991	Nyby utvecklar ett robotbetjänat skärverk i kallvalsverket. Pressverket läggs ned
1992	Steckelvalsverket invigs i Avesta.

FÖRSÄLJNING & MARKNADSFÖRING under Avesta AB genomgick en mycket turbulent period innan ägarna kunde enas!

Säljbolagsstrukturen Inom Nyby Uddeholm AB hade fortfarande inte satt sig när de nya ägarna till Avesta AB och AST, nämligen A. Johnson & Co (AJCO)

och Sandvik, tog över. Ägarna ville då föra över försäljningen till sina säljbolag, framförallt på de större Europeiska marknaderna.

Relativt tidigt uppstod spänningar mellan Avesta AB och AJCO angående främst styrningen av säljbolagen och under hela epoken noterades dessa spänningar.

Kontroll över SÄLJORGANISATION & RÅVARUINKÖP

Då bolaget Nyby Uddeholm AB (NUAB) bildades 1979 påtog sig Uddeholmskoncernen 90% av aktierna och Gränges 10%. Uddeholm lade beslag på ungefär hälften av den internationella säljorganisationen. Ledningen för NUAB arbetade enträget med att få överta Uddeholms del av säljbolagen. Efter 5 års förhandlande lyckades man och den 1 januari 1984 var övertagandet klart.

NUAB:s VD Pelle Molin kallade alla säljbolagschefer till en konferens i Degerfors den 5 och 6 januari 1984. På förmiddagen den 5/1 diskuterades den nya, positiva situationen.

På eftermiddagen kom Nordstjernans VD Rune Hallåker till mötet och meddelade, den för Pelle Molin och alla andra i företaget, okända fusionen som skapade Avesta AB. Till VD var utsedd den då nyutträdde chefen för Avesta Jernverk Jan Christer Carlén. Johnsonfamiljens två huvudbolag skulle bli majoritetsägare, Nordstjernan med 60% och A. Johnson & Co (AJCO) med 17% av aktierna.

23% skulle säljas på börsen via en nyemission garanterad av SE-banken.

Råmaterialförsörjningen och den internationella säljorganisationen skulle handhas av AJCO. Avesta AB skulle i princip bli ett rent produktionsbolag

Börsintroduktionen, garanterad av SE-banken, fallerade. Marknaden såg med misstänksamhet på att det nya börsbolaget ej skulle ha kontroll över sin försäljning och inköp av strategiska råvaror. Styrelseordförande Sten Wikander och VD Christer Carlén tvingades avgå.

Den tidigare VD:n i Billerud, Gunnar Engman, blev utnämnd till tidsbestämd heltidsarbetande styrelseordförande, Pelle Molin till VD. Han satte omedelbart igång med förhandlingar med AJCO om att få kontroll över råmaterialinköpen och säljorganisationen.

Ägarna torde ha insett att något nytt försök till börsintroduktion ej var realistisk om Avesta AB enbart var ett produktionsbolag. Inköpsfrågan löstes genom en kompromiss. Man skapade ett inköpsbolag i råvaru-

börsens London, ägt till 50% vardera av Avesta AB respektive AJCO.

Säljorganisationen löstes i utdragna förhandlingar land för land till för Avesta AB godtagbara kostnader.

DET GEMENSAMMA SÄLJBOLAGET FÖR SÖMLÖSA RÖR SKAPADE DOCK PROBLEM

(ex. av Hans Dahlberg)

Den sömlösa rörtillverkningen i Storfors och Nyby, fick 1983 ett gemensamt säljbolag med namnet Nyby Uddeholm Seamless Tube Division.

1985 övertog bolaget Avesta Seamless AB rollen som säljbolag av sömlösa rör från Nyby och Storfors, vilket innebar en komplicerande faktor i förhandlingarna med Sandvik. Det var en mycket turbulent tid med många förvirrande möten.

Sandvik gick segrande ur striden och genomdrev nedläggning av Storfors sömlösa produktion. Resultatet blev att Avesta Seamless fick lita till två underleverantörer på legobasis, Vallourec samt Sandvik AB.

Det var en svår tid med avsevärda leveransförseningar och segslitna förhandlingar med båda leverantörerna som samtidigt var konkurrenter!

1991 lade Vallourec ned ANVALS pressverk i Nyby och den "sömlösa sagan" blev därmed död och begravd, efter nära 40 års verksamhet.

Vidareutveckling av specialstål

Specialstålen växte och de duplexa stålen tog mer plats. Dessa passade bra in i sortimentet med varmvalsad plåt till cisterner från Degerfors, Avesta KBR plåt till tankar och Nyby band (VKS och kallvalsat) till rörverk. Avesta AB var nu världsledande på dessa stål med kraftiga satsningar också på FoU-sidan som resulterade i flera stålsorter inom denna familj.

Avesta hade dessutom egna patenterade vämebeständiga stål utöver det normala värmebeständiga sortimentet. Nyby drog nytta av detta.

-epoken 1992 – 2001

Det skulle snart visa sig att Avesta AB var för litet i den allt hårdare internationella konkurrensen. Tankar på att gå samman med något annat företag kom upp som ett alternativ för att klara företagets långsiktiga utveckling. Nästa steg i den svenska rostfria stålindustrins strukturmöte skulle ske över nationsgränserna!

British Steel och svensk stålindustri var inte ensamma om att drabbas av den stagnerande efterfrågan och den nya lågpriskonkurrensen från Asien med flera länder. Liknande problem uppstod i de flesta västländer som var gamla stålproducenter.

Fusionen mellan Avesta AB och British Steel Stainless Ltd

Diskussioner om Avestas framtida utveckling och en eventuell fusion med ytterligare någon producent fanns redan efter de svenska sammanslagningarna på 1980-talet.

Insikten fanns att Avesta inte långsiktigt skulle kunna klara den allt hårdare konkurrensen. En fusion med en utländsk rostfri producent skulle vara ett sätt att köpa marknadsandelar och kunna öka produktionen. Det gällde bara att hitta bästa möjliga samarbetspartner.

Motiveringen för Avesta att gå samman med British Steel var dels att man ville bli större för att ha råd att göra framtida investeringar, dels att man ville ha tillgång till en "hemmamarknad" i ett av de större europeiska länderna.

Hösten 1992 genomfördes fusionen över nationsgränserna, Avesta AB och British Steel Stainless Division inom British Steel bildade tillsammans Avesta Sheffield AB.

DE VIKTIGASTE MILSTOLPARNA 1992-2001

1992 British Steel blir delägare med 40% och får namnet Avesta Sheffield AB.

1993 Valsningen i inglödgningssträckan (Linje 60) på Nyby kompletteras med sträckriktning. AST-Nyby skall, enligt ett för de anställda obegripligt styrelsebeslut, på sikt anpassas till standard/bulkrör.

1996 Byggs det 1000 mm breda kallvalsverket om till 1500 mm breda band.

1998 Lasersvetsning börjar användas på AST-Nyby och två sträckor förses med kontinuerlig blankglödning.

2001 Färdigglödningsslinje 55 får sträckriktning och i Linje 60 installeras en "oxidborstmaskin".

FÖRSÄLJNING & MARKNADSFÖRING under epoken Avesta Sheffield AB

För Nyby innebar denna fusion ett ytterligare steg i inskränkningar i marknader och produktprogram medan Avesta Sheffield som bolag fick utökade marknader och produktprogram. Sheffield bidrog med blankglödade produkter samt konventionella ferritiska stål.

Den brittiska delen hade egna stålverk och kallvalsverk i Sheffield och Panteg i Södra Wales samt ett precisionsbandverk i Sheffield. Senare köptes ytterligare ett tunt, smalt bandverk utanför Sheffield. Rörverk och långa produkter ingick också i det brittiska innehavet.

Försäljningen av alla bandprodukter lokaliserades i början till Sheffield, vilket innebar att Nybys tillverkning av "specialstål" befann sig långt från sina säljare.

Begränsningen i marknader innebar att Nyby koncentrerade sig på den nordiska marknaden, delar av Tyskland och andra Nyby-specifika slutkunder, som katodplåtar.

De engelska verken tilldelades order på standardplåt från övriga Europa och resten av världen. Nyby behöll leveranserna på VKS, specialstål samt större delen av added-value.

Nyby lanserade ett nytt stort segment i form av material till byggindustrin. Nybys eget material användes men också produkter från Sheffield. Petronas tornen i Kuala Lumpur är ett exempel där plåt ingår. Till flygplatsen i Singapore levererades målad plåt.

Servicecentret i Eskilstuna fick större ansvar för Norden

Servicecentret i Folkesta - idag under namnet Outokumpu

1992 inordnades BMT:s produktion i "Avesta Sheffield Nordic AB" (ASN) allt för att öka servicenivån och rationalisera distributionen i Norden av all slags rostfri plåt. Nyby blev huvudleverantören till ASN. Speciellt satsades initialt på specialstål och added-value produkter. Marknadstäckningen för dessa sortiment var hela Europa.

Nästa steg i utvecklingen blev att ta över kontrollen av den prima lagerförsäljningen i Norden. De lokala lagren och distributionen i Finland, Norge och Danmark överfördes till ASN, som hade investerat i klipp-, skär- och slipsträckor. Det innebar att marknaden kunde erbjudas ett komplett produkt-program till mycket korta leveranstider och hög leveranssäkerhet. En bieffekt var också att kapital-omsättningshastigheten fördubblades.

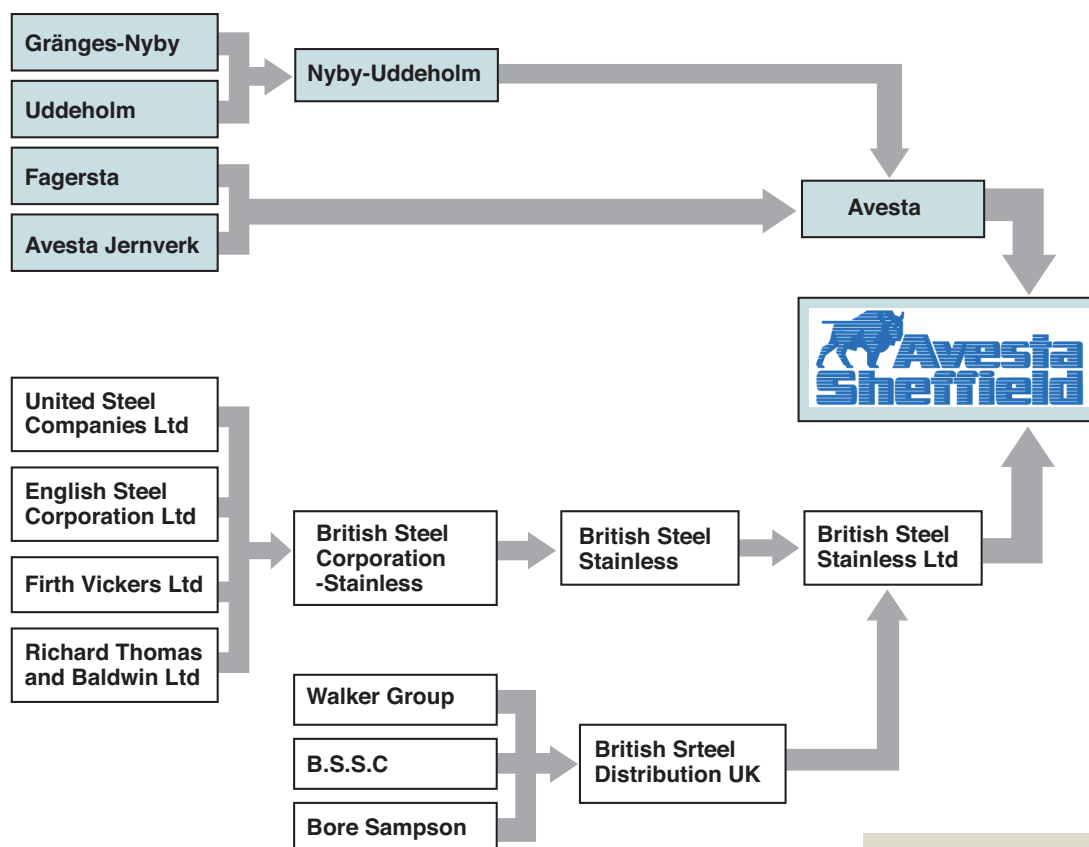
Konkurrenterna såg självklart hur ASN tog marknadsandelar i Norden, vilket resulterade i att en av Avesta

Sheffields största konkurrenter, Acerinox, investerade i ett liknande Service Center i Malmö i mitten av 90-talet. I slutet av Avesta Sheffield-epoken hade ASN vuxit till en verksamhet som levererade ca 40.000 ton/år med en fakturering på 1,2 miljarder/år och 90 anställda.

Den globala konkurrensen ökade betydligt med ny-startade högteknologiska verk i Kina och andra länder i fjärran östern. Den viktiga exportmarknaden i Asien utsattes för konkurrens, men värre var att kinesiskt stål dök upp i Europa i allt mer utökade volymer. Den kinesiska prissättningen var dessutom helt annorlunda än den europeiska med fasta priser utan legeringstillägg.

De europeiska verken svarade med att fusionera, såsom bildandet av Arcelor ur de franska och belgiska verken, ThyssenKrupp köpte Terni av ILVA och Acerinox köpte verk utanför Europa.

Intresset för tillverkning av specialstål ökade speciellt hos ThyssenKrupp och amerikanska Allegheny Technology Industries (ATI).

Schematisk bild över historien och de olika sammanslagningarna i respektive land som till slut ledde fram till fusionen mellan Avesta AB och British Steel Stainless

Avesta Polarit AB

bildades 2001 då Outokumpu Oyj förvärvade drygt 50% av aktierna i Avesta Sheffield AB. Under 2002 övertog de brittiska Corus-gruppens (British Steel)

andel på 23% och med drygt 80% köpte Outokumpu upp även resterande aktier på marknaden och avregistrerade Avesta Polarit AB från börsen år 2002.

NYBY BRUK OCH F.D. AVESTA AB ÄR NU HELT UTLANDSÄGT MED DEN FINSKA STATEN SOM HUVUDÄGARE:

Mera om detta i nästa skrift över epoken Outokumpu från 2002, och varför satsningen på kallvalsat specialstål och marknadsnischer hade framgång och varför satsningen på lasersvetsade rör i standard/bulk-utförande misslyckades

I nästa skrift behandlar vi 2000-talets Nyby Bruk med företagen:

OSTP

Outokumpu Stainless Tubular Products

2004 – 2007

CARPENTER
Powder Products

2002 –

high performance stainless steel

2002 –

DAGENS NYBY BRUK ÅR 2017

med det nedlagda rörverk 76, idag logistikcenter i Berglunds Åkeri AB, till vänster och i mitten det under Gränges-epoken 1978 byggda Pulvertornet där idag Carpenter Powder Products AB huserar. Till höger det dominerande tornet i Outokumpus kallvalsverks färdigglödgningssträcka (linje 55).

Torshällas tillväxt efter 2:a världskriget

Staden hade det svårt efter 1:a världskriget med hög arbetslöshet. Stadsfullmäktige diskuterade sammanslagning med Eskilstuna. Misären, som främst berodde på försenad VA-anslutning och elektrifiering, varade till slutet av 1930-talet.

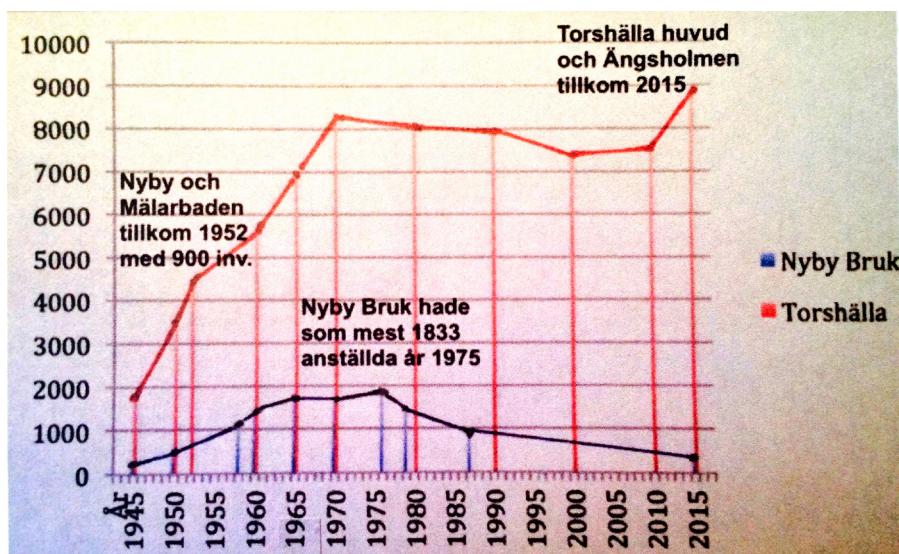
En ny era tog vid när vattentornet på Klockberget invigdes 1935 och senare när turbiner i kvarnfallet och Nybyåns fall började producera elektricitet.

De knappt 2 000 invånarna vid sekelskiftet förblev så till 1945. Då förvärvade Malmöföretaget Bröderna

Edstrand AB (BE) Nyby Bruk. Torshälla stad växte i en rasande fart. Mellan åren 1945 och 1950 nästan fördubblades befolkningen.

Orsaken var främst Nyby Bruks exceptionella utveckling som tillverkare av rostfritt stål.

1945 – 65 mer än sexdubblade Nyby Bruk antalet anställda från 250 till 1700 och Torshälla ökade från 1845 till 7000 invånare.

Invånare relativt anställda på bruket från 1945. Notera tillväxten under brukets guldår 1945 – 75. Mellan 1900 – 45 låg invånarantalet under 2000.

Det var först från 1945, då Nyby Bruk genom Bröderna Edstrands investeringar och därmed behovet av arbetskraft och bostäder, som folkmängden ökade. Detta satte press på byggandet i Torshälla. Under 50-talet tillkom ca 600 lägenheter och 100 villor/radhus.

Bruket bygger hyreshusen på Storgatan, vid det gamla hamnområdet och de stod klara 1948.

Dagens bild visar husen efter de senaste årens smakfulla renovering.

Nyby Bruks hyreshus efter Storgatan vid hamnen 2017

FASTIGHETER OCH VILLOR BREDDE UT SIG

Mellan åren 1950 och 1975 ökade Nyby Bruk personalstyrkan med ca 1500 anställda, trots stora problem med både rekrytering och bostadsbrist. Därför bildade bolaget två fastighetsbolag, 1955 Torshälla Fastighets AB (TFAB) tillsammans med Torshälla stad och 1963 Nyby Bruks bostäder för att få extra fart på byggandet.

På 1950-talet byggde TFAB hyreslägenheter på östra å-sidan, Krusgårds- och Gökstensområdena, och nytt centrum med bostads- och affärshus vid Östra torget anlades.

1963 var bristen på bostäder ett hinder för att få arbetare till Nyby Bruk, varför företaget föreslog att

Torshälla stad och privata byggbolag skulle öka nyproduktion av hyresfastigheter.

Bolaget uppmuntrade anställda att bygga egna hem genom att gå i borgen för lån alternativt att bolaget stod för lånen. Dessutom erbjöds räntefria lån som avskrevs om man arbetade kvar i tio år. De anställda som valde bostadsrätt fick låna tre fjärdedelar av insatsen av bolaget med amorteringstid på 20 år.

En omfattande nyproduktion av villor och hyreslägenheter tillkom på Edvardslund, Säby, Haga, Göksten, Glömsta, Eklunda och på 1970-talet byggde Gränges Nyby AB i ett helt unikt projekt 109 småhus för sina anställda i Bjällersta.

Några exempel på områdena öster och väster om Torshällaån:

1940-talet: Hamnområdet, Holmbergspalatset och "Stockholmshuset"

1950-talet: Östra torget/Centrum, Krusgårdsområdet, Göksten, Spånga och Granbacken

1960-talet: Haga och Eklunda

1970-talet: Bjällersta, Glömsta och Säby

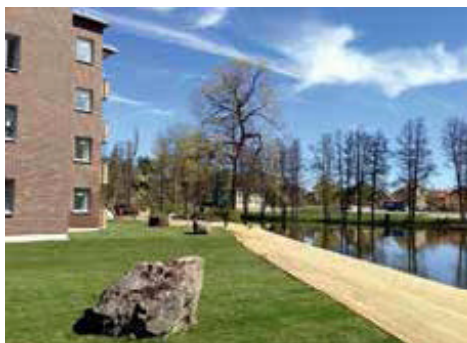

De nya områdena döptes efter de gamla bondgårdarna

2015 ägde Torshälla fastighets AB 39 fastigheter och förvaltrade 1 278 lägenheter och 30 000 kvadratmeter kommunala lokaler. 2014 – 16 tillkom hyreslägenheter och radhus i Holmenområdet och planerat i

Torshälla var då ytterligare 120 lägenheter samt 40 för äldreboende.

År 1999 blev TFAB kommunägt och sedan 2016 ingår bolaget i Eskilstuna kommunfastigheter AB.

TFAB:s senaste större projekt på Holmen

Nyby Bruk och "Nyby-byar" *(Ylva Skoglund tänker tillbaka)*

När vi tänker på Nyby Bruk, "Bruket", så är det naturligtvis i första hand stålproduktionen men även själva bruksområdet och den intilliggande gamla bebyggelsen, där de anställda bodde.

Som ett annat exempel började "Bruket" år 1960 att bygga ett mindre småhusområde vid Göksten, då i utkanten av Torshälla, för sina anställda tjänstemän med familjer. En ny "Nyby by" växte fram.

Då de första husen byggdes på Germundsgatan, var gatan bara en smal grusväg. På andra sidan vägen fanns bara gården och åkrar så långt man kunde se. Det var verkligen rena landsbygden. Det fanns några gårdar utmed Vallbyvägen och en skjutbana en bit bort mot Vallby. Till en början hyrde man de små husen av "Bruket", men några år senare kunde de köpas loss för den som ville. "Nyby-byarna" upplöstes när husen, allteftersom, bytte ägare.

Jag växte upp i området, i kvarteret Gröngölingen, Germundsgatan 54. Grannarna bestod av andra Nyby-familjer med flera barn, vars pappor jobbade på bruket och de flesta mammorna var hemma. Det var en mycket trygg, rolig och "homogen" uppväxt. Alla kände alla. Det var gott om lekkamrater, och familjerna umgicks. Eftersom det var ett mycket litet område till en början så var det just ingen trafik. Vi barn kunde

därför tillbringa så gott som hela vår tid utomhus, på och omkring Germundsgatan.

Jag hade, som litet barn, ingen uppfattning om något annat än att pappor jobbar på "Bruket", mammor var hemma och där jag är, är världen. Det här var innan Spånga, området kring Solrosgatan och Edvardslund byggdes.

Senare förändrades naturligtvis min förståelse av världen, framförallt då jag började i lekskolan på Riktargatan och lärde känna barn med annan bakgrund och från andra delar av den "stora" staden Torshälla.

Kv. Gröngölingen

Kv Kråkan m.fl. radhuslängor efter Georg Nyströmsgatan...

...och efter Solrosgatan

TORSHÄLLA VÄXER

1952 inkorporerades Nyby och Mälarbaden i Torshälla stad. Flera nya stadsdelar kom till (se kartan ovan) och med ökande befolkning ökade också behovet av infrastruktur och samhällsservice som t.ex. skolor, sjukvård, äldreomsorg o.s.v.

Detta innebar ju att staden behövde nyanställa till alla dessa verksamheter och bygga ännu fler bostäder. Torshälla befann sig alltså under 1950- och 1960-talen i en oerhört expansiv period. I slutet av 1960-talet och början av 1970-talet, när Nyby Bruk hade nästan 2000 anställda, låg Torshällas invånarantal på drygt 8000. Det innebar att var fjärde invånare arbetade på Nyby och 80% av stadens befolkning fick sin utkomst från "Bruket".

"Bruket" hade alltså demografiskt en mycket stor betydelse för stadens utveckling. Det innebar också att när "Bruket" under 1970-talet befann sig i kris och måste friställa personal, så följde stadens invånarantal med, befolkningsmängden sjönk.

Skolan

På 1950-talet började man bygga ut skolan i Torshälla, för allt fler barn krävdes större och fler skolor.

1952 stod huvudbyggnaden på Gökstensskolan klar och under de kommande åren byggdes den ut med paviljonger och baracker. 1969 tillkom Krusgårdsskolan, där undervisning bedrevs fram till 1999, då skolan revs. Edvardslundsskolan uppfördes 1973 för låg och mellanstadiet.

I början av den här perioden fanns fortfarande de äldre skolorna kvar, såsom Roxnäs, Kyrkskolan och Holmen.

Trots den snabba skolutbyggnaden räckte lokalerna inte till. Fram till 1969 bedrevs därför undervisning i

provisoriska källarlokalerna i kvarteret Aspen (bakom nuvarande Coop) och i kvarteret Skeppsgossen på Krusgårdsområdet.

Grundskolan infördes i Torshälla 1965 och innebar bland annat krav på teknik-, slöjd- och hemkunskapslokaler. "Längan", för dessa lokaler byggdes längs parkeringen vid kanalen på Gökstensskolan. Årskullarna på 1970-talet, hade mer än 190 elever i varje årskurs med stora klasser i trånga utrymmen.

Kyrkskolan (Torshälla folkskola) invigs 1900

År 1985 byggs fastigheten om till bostäder.

Enligt Grafts karta från 1783 var gård O "Scholae Gården med des trädgårds tomt".

År 1754 byggdes Torshälla barnaskola på tomten.

Den gamla folkskolan, som låg nedanför den "nuvarande"

Kyrskolebyggnaden, byggdes år 1844 och revs på 1960-talet.

Holmens småskola uppförs 1886

När undervisningen upphörde 1980 flyttade PRO in med sin verksamhet. Lokalerna används än idag 2017 av PRO.

Roxnäs skola byggs 1896

Nyby Bruk deltar i skolbygget. Alla barn som bor i socknens norra del får traska till Roxnäs skola. 1952 överförs den till Torshälla stad. Skolan upphör 1985 och blir Länkarnas föreningslokal till 2016.

Edvardslundsskolan byggs 1973 som låg- och mellanstadieskola.

En till- och ombyggnad år 1999 ger plats för fler elever. 2015 har skolan ca 300 elever från förskoleklass till åk 6.

Gökstensskolans huvudbyggnad står klar 1952.

Den kompletteras ständigt med tillbyggnader och paviljonger. År 2015 gick ca 625 elever på skolan, från förskoleklass till årskurs nio. Gökstensskolan är Torshällas största skola och utbyggnaden av nya lokaler fortsätter år 2017.

Krusgårdsskolan på östra sidan av Torshälla hamn byggdes som en provisorisk skola på 1970-talet men blev kvar till 1999, då skolan lades ned. Den hade i årskurserna 1-6 både svensk- och finskspråkiga klasser.

Under 2000-talet revs skolan och på platsen finns nu Krusgårdsparken som har utegym, upplevelselekpark och under sommaren 2017 festivalområde för 700-års jubileet.

Torshällas Vårdcentral idag

Under 1970-talet byggs vårdcentralen på Spångagården, Germundsgatan 39. 1978 flyttar även folktandvården in och idag finns vård- och omsorgsboende för äldre.

Hälso- och sjukvård

Hälso- och sjukvård behövde också följa med i utvecklingen. Under tidigt 1950-tal fanns en läkarmottagning hos provinsialläkare Ragnar Toss på Järnvägs-gatan 9. Senare även en barnavårds-

central på gaveln av fastigheten Julingatan/Alifors-gatan. När flervåningshuset Brogatan/Östra torget byggdes, så startades där en större läkarstation på andra våningen.

Affärer och butiker, varor och tjänster

I Torshälla kunde man, från 1940- fram till 1960-talen, finna det mesta man behövde i form av varor och tjänster. Det fanns gott om butiker för livsmedel, andra varor. Det fanns skoaffär, järn-, färghandel, herrekipering, sybehörsaffär mm.

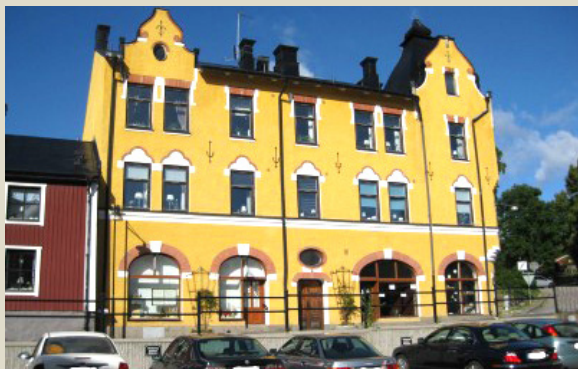
I staden fanns även konditorier och restauranger, t.ex. Stadskällaren och Krusgårdens vårdshus.

Cykelhandlare, bilmekaniker, bensinmackar, bagerier och tobakshandlare och mycket annat fanns, som taxi- och polisstation.

Det gjorde att man inte behövde fara in till "stan" (Eskilstuna) för att finna det man behövde.

JÄRNHANDLARHUSET

– ett exempel på stadens småskalighet från år 1900 och förändringen till dags dato

Undre bilden visar magasinet på baksidan

Gård 54, "Järnhandlarhuset", uppförs kring sekelskiftet 1900. För att bereda plats för det nya huset rivs en av de två tvåvåningsbyggnader som tidigare fanns på platsen. Det kvarvarande huset Storgatan 21 innehåller bostäder.

År 1905 flyttar CA Nilssons Järnhandel in i det nya huset och har en blomstrande verksamhet.

CA Nilsson har även en speceriaffär som ligger i norra hörnet av huset, mot uppfarten till torget.

På 1930-talet övertar sonen Hans affärsverksamheten. Omkring 1960 överläter han järnhandeln till Svengrens som driver affären några år.

Från början av 1900-talet finns även charkuteriaffär i huset; först Otto Johansson, sedan Fritiof Johansson och hans hustru Ester, från vilka sonen Torsten övertar charkuterirörelsen på 1940-talet.

Fru Aina Eriksson förestår telegrafstationen som under en period finns i huset. Huset har även inrymt postkontor. På 1950-talet finns en lekskola med ingång från Rådhus-torget, där senare ungdomsgården "Sucken" har sin verksamhet.

2017 inrymmer huset bostäder, damfrisering, antikvariat och keramikaffär.

År 1942 byggdes ålderdomshem (S:t Olofsgården) med 41 platser. Reningsverk med biologiska dammar tillkom. Allan Ebelings "Tors bockar" invigdes 1960.

Efter inkorporeringen i Eskilstuna kommun 1971 förändrades utvecklingen inte bara i Torshälla. Små städer och orter förlorade sina näringsidkare. Denna avveckling ses även idag i hela landet med köpcenter utanför stadskärnan till nackdel för affärer och butiker i centrum.

Det blev också allt lättare att åka till centralorten, allteftersom fler och fler skaffade bil och lokaltrafiken byggdes ut. Germundsgatan, som till en början bara var en liten smal grusväg, blev så småningom en bred asfalterad gata där 1:ans buss gick från Centralstationen via Fristadstorget i Eskilstuna till Östra torget i Torshälla.

OM OCH KRING ÖSTRA TORGET

Det som nu är Östra torget steg upp ur havet under bronsåldern. På 800-talet e Kr ingick det i vikingabyn Hallspånga. Senare under medeltiden hörde platsen till Fors socken och därefter Vallby. Marken ägdes av stormän och kungar alltifrån forntid till tiden för svenska statens tillblivelse under Gustav Vasa.

Nuvarande torg låg i skydd av Hus- och Holmberget från åsidan samt Oxberget och Gunla hälla. Så helt galet är det inte att tro att ursprunget till staden Thorsshargh låg här. Kungens fogdeborg fanns ju bara ett stenkast från "torget".

Området var ständigt hotat av inbördeskrig, plundring och

mordbrand. Inte minst under de första 70 åren på 1300-talet då fogdeborgen brändes ned tre gånger. Kungar stred mot kungar och Thorsshargh var det viktiga låset mellan Hjälmaren och Mälaren.

När staden Thorsshargh flyttade till Västra åsidan under senmedeltiden blev området platsen för odlingar och bete och tillhörde då Vallby socken.

På 1880-talet hade Torshälla växt ur sitt markområde väster om ån och den östra sidan började åter bebyggas. Östra torget blev då en stor öppen plats med kringliggande bebyggelse.

På 1950-talet *(Björn Maxe mediterar)*

Det är rogivande att slå sig ner på sofforna på Östra Torget och njuta av det vackra vädret och av prunkande blomster i de välansade blomsålarna. Mediterande lyssnar jag till det fallande vattnet från Vattenbärskan som så lätt håller sina krukor.

Osökt kommer då minnena fram hur det såg ut på denna plats för sjuttio år sedan.

Under första världskriget dominerade potatisodlingarna. Detta i så stor utsträckning att landsvägen med sin gångbana i trä, som ledde ut mot tassemarkerna på den andra sidan kanalen (Hammarbyvägen), knappt fick rum.

Något årtionde senare, blev platsen begravd i massorna av den sprängsten som blev till, när bergsklackarna kring kyrkan måste forceras för framdragandet av vattenledningen från Rakåsen i Hällby.

Så småningom försvann sprängstenen och ersattes av huggen gatsten i prima granit från Bohuslän. Dessa stenar skänktes av Svenska Staten till Torshälla stad då jättemonumentet, som Rikskanslern Adolf Hitler tänkt resa i Berlin över sin storhet, inte blev av.

Under 1950-talet restes en krans av byggnader kring torget vilka innehöll affärer där nästan allt kunde erhållas för en modern livsföring. Konsum, senare Domus och idag Coop, dominerar nu platsen.

Invid torgets norra sida fanns Skandinaviska Banken, glasmästare, konditori Capri samt busstationen. I denna fastighet hade även Torshälla Fastighetsbolag sitt kontor.

Invid torgets västra sida, utefter Aliforsgatan restes ett komplex som inrymde barnvårdscentral, ABF, NBV, tandläkare, tobaksaffär, Radio & TV, mottagning för kemisk tvätt, urmakare, herrfrisör och i sydvästra hörnet Darwins Blomsterhandel.

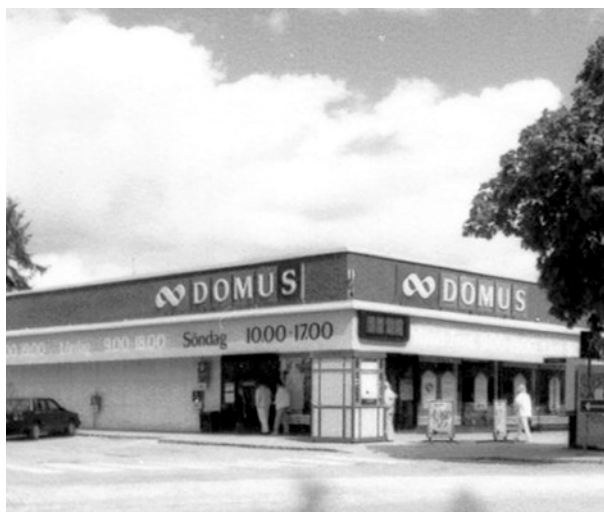
Till området (nuvarande Brogatan 11 och 13) kom så småningom Biblioteket, Försäkringskassan, en skoaffär, ICA, läkarstationen, apoteket Svanen, Ehrlins Färg, Posten och Ekholmens Trädgårdsprodukter. Sören Larssons Pariserbar i hörnet Eskilstunavägen/Brogatan utgjorde för oss ungdomar en, som vi då tyckte, internationell tillgång,

I den Björnlundska gården (Levins gränd 1), svarade Svea Östberg för att folket som bodde i environgerna, fick bröd & mjölk och cykelhandlare Barkin erbjöd lättgående cyklar, sportartiklar och fiskedon. I dag år 2017 domineras fastigheten av Systembolaget, där man för länge sedan kunde köpa en 75-a Renat för 37,50.

I nära anslutning till Östra Torget, i västra hörnet Eskilstunavägen Brogatan ("Holmbergspalatset"), verkade

Östra torget började ta form 1954

Konsum blev Domus som byggdes 1970

Torshälla Bok och Papper samt Harald Bäckstrands fotoateljé.

Efter södra hörnet vid Eskilstunavägen, nedanför Ebelingmuséet, fanns Torshälla Tobak, Börjes Livs, Norrströms skoaffär, en Tapetserarverkstad, Östermarks Radio och TV, Runes Cykelaffär, Blomsterhandeln Nejlikan och Antons Herr- & Damfrisering.

Vid Julingatan, som förr gick under benämningen "Sju Backa Långgatan", låg Torshälla Kem-Bar och Sölve Norlins Bilförsäljning.

Med denna metamorfos som Östra Torget utsatts för kan man ändå säga att allt blivit bra. Och när jag nu konstaterat detta kan jag ta de få stegen upp till värdfolket på Florapaviljongen (tidigare tre Byttor) på Holmberget för att inmundiga en välsmakande lunch.

ESKILSTUNA STORKOMMUN 1971

I den stora svenska kommunsammanslagningen 1971 bildades storkommunen Eskilstuna. Idag består kommunen av Torshälla stad samt tolv tätorter i Västra och Östra Rekarne.

Torshälla stad blev en kommunal i Eskilstuna vilket beskrivs av inledningen och avslutningen ur borgmästare Hellbergs nyårstal innan tolvslaget den 31 december 1970:

Medborgare i staden Torshälla!

Det är sista gången ni blir tilltalade på detta sätt. Det är med ett visst vemod jag säger detta. Om några minuter ringer kyrkklockorna in det nya året. Därmed är det slut med epoken Torshälla stad. Som självständig kommunal enhet och som offentligrättsligt subjekt finns den inte mer. Det första bladet i stadens historia skrevs den 24 februari 1317. Idag den 31 december 1970 skrivs oåterkalleligen det sista.

Trots hårdnackat motstånd från stadens sida in i det sista. Trots att inga som helst fördelar, varken ekonomiskt, praktiskt eller rationellt kunnat påvisas har vår självstyrelse frångått oss. Från vitt skilda håll har omvitnats att inga vägande skäl finns för denna omyndighetsförklaring av ett så kraftigt expanderande samhälle. Jag vet att jag gör mig till tolk för den överväldigande delen av stadens befolkning, när jag helt och fullt instämmer i detta.

Med detta års utgång upphöra sålunda de sista organen för självstyrelsen. Det gives ögonblick här i livet då tidens steg liksom höres. Då historiens vingslag märktes. Ett sådant ögonblick är nu inne då Torshälla stads urgamla frihet och självständighet för alltid försvinner. Vi får för den skull inte låta oss nedslås. Vi måste arbeta vidare var och en på sitt sätt till en större enhet som nu bildas. Lagar kunna förändras, rättigheter kunna upphöra, men kvar står de plikter vi äro ålagda. Plikter mot det förgångna, men i lika mån plikter mot det tillkommande.

Om några sekunder halas stadsflaggan ner för sista gången. Just då höres kyrkklockan slå sina tolv slag, varefter klockringning förekom här i likhet vad som sker i alla Sveriges kyrkor.

Landskapskontoret med sina "blomkrukor" (modell större) döptes snabbt till "KRUksLÄTTEN". De visuella störningarna minimerades med blå insynsskärmar runt arbetsplatserna

Landskapskontoret

I början på 70-talet stod Nyby Bruks nya landskapskontor klart och ca 175 tjänstemän kunde flytta in i det drygt 3000 kvm stora öppna kontoret. Ytterligare ca 1000 kvm bestod av industripoliklinik, sjukgymnast, konferensrum och företagschefens kontor.

Bjällerstaprojektet

Med Gränges Nybys positiva bedömning av framtiden för rostfritt gjordes stora investeringar i mitten på 70-talet i bl. a. svetsade rostfria rör och utökad stålkapacitet via en AOD-konverter.

I samband med dessa investeringar och behovet av nyanställningar tillkom det unika Bjällerstaprojektet.

Bjällersta – ett unikt Villaprojekt

Under semestern 1977 sker inflyttning i de första av de 109 villor som Nyby lät bygga för sina anställda. Villorna kostar 214 – 236 tkr och boytan var 110-162 kvm.

De fyra olika hustyperna kan byggas ut med en rad tillval efter behov och val av standard. Exempelvis kan skiftarbete välja extra ljudisolerade sovrum.

EBELINGMUSEET INVIGS 1995

Bild på Ebelingsmuseet

På tomt/gård 110, Eskilstunavägen 5, har funnits, och finns, skiftande verksamhet.

Säby Snickerifabrik startar i slutet av 1800-talet i den del av området där Amarant konditori finns idag (2017). Till snickerifabriken hör även Säby gård, gård nr 111, Riktargatan 5. År 1933 startar "Eminentverktyg" sin verksamhet på tomten/gården 110/111.

I den gamla industribyggnaden återfinns år 2017:

Ebelingmuseet

Rolf Bergs ateljé och butik

Konditori Amarant med bageri och servering

Glaskonstnären Gunilla Lifvergrens ateljé

SLUTORD

I förorden skriver vi att vi sett att under Nyby bruks fyra extraordinära omvandlingsperioder så "har en stark, modig, visionär ledare intimt samarbetat med en briljant tekniker". Under dessa omvandlingsperioder har de uppnått, för Nybys överlevnad, helt avgörande framgångar.

Under den svåra struktumställningsperioden 1984 till 2000 var överlevnaden av Nybys kallvalsverk allvarligt hotad. Den orädd, visionäre ledaren som räddade Nybys kallvalsverks existens var Pelle Molin, en sällsynt väl meriterad tekniker och företagsledare.

Under åren 1984 till ca 1990 ansåg flera av styrelsens medlemmar att produktionen av bandvalsade produkter skulle koncentreras till enheten i Avesta. Både Nybys och Långshyttans kallvalsverk skulle läggas ned.

Pelle Molin riskerade vid flera tillfällen sin anställning genom att, mot styrelsens uppfattning och instruktioner, envist driva igenom sina visioner. Nytankandet innebar ibland oprövade, riskfyllda investeringar. Trots detta lyckades Pelle Molin få fram erforderliga investeringsmedel.

För Nybys del var den briljant nytänkande teknikern civilingenjören från Chalmers maskintekniska linje

Sten Ljungars. Han ansvarade för genomförandet av flera för branschen helt nya grepp, som radikalt rationaliserade Nybys produktionsflöde.

En för branschen helt ny teknik, var att installera ett kallvalsverk för påvalsning av de svarta råbanden före inglödning och betning. Påvalsningen eliminerade ett helt produktionssteg och skapade samtidigt en helt ny produkt (VKS) som marknaden tyckte om.

En annan investering med stor rationaliseringseffekt var att utveckla ett robotbetjänat skärverk. Sten Ljungars insatser var framgångsrika.

Bägge dessa uppfinningar efterapades tyvärr snart av konkurrenterna.

Sten Ljungars född 1940 i Motala, blev civilingenjör 1966. Efter åtta års anställning i Långshyttans kallvalsverk blev han från 1974 produktionschef i Nybys kallvalsverk. Sten gick i pension 2005 och verkade som konsult åt främst Outokumpu och Sandvik till 2011.

Mera om dessa och flera investeringar som möjliggjort Nyby kallvalsverks överlevnad i nästa skrift om Outokumpu och epoken 2001 till 2017.

Logotyper under

NYBY BRUKS ROSTFRIA EPOK 1945-2001

från Bröderna Edstrand till Avesta Sheffield

Nyby Bruks ägare

1945 – 1965

Dotterbolaget Nyby Bruks olika logos

1962 – 1979

NYBY BRUKS AB

1962 – 1972

GRÄNGES STÅL
NYBY BRUK

1972 – 1973

NYBY BRUK AB
- Ett Granges-företag -

1973 – 1974

GRÄNGES NYBY AB

1974 – 1979

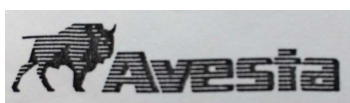

1979 – 1984

Nyby Uddeholm AB

NYBY UDDEHOLM STAINLESS

UDDEHOLM
UDDEHOLM STAINLESS

1984 – 1992

1992 – 2001

Visenten blev logo
i den stora rostfria
rekonstruktionen 1984

1984 – 2001

1987 – 2001

TORSHÄLLA NYBY HISTORISKA SÄLLSKAP JUBILEUMSUTSTÄLLNINGENS VÄNNER i samarbete med S:t Olofs Gille

Inför Torshälla stads 700-årsjubileum 2017 arbetar vi vidare med att ge ut ca 10 historiska publikationer om bygdens näringsliv under 900 år.

Följande åtta (8) skrifter är nu klara och nr nio beräknas bli klar under hösten 2017

- HOLMENS 900-ÅRIGA HISTORIA
- ADOLF ZETHELIUS, GRUNDAREN AV NYBY BRUK 1829
- NÄR DÅ VAR NU – TORSHÄLLA FRÅN FORNTID TILL 1717
- NYBY BRUKS LIBERGS-EPOK 1882-1944
- STADEN VID FORSEN – NYTTAN OCH NYTTJANDET AV STRÖMMANDE VATTEN
- STADEN I TID OCH OTID - TORSHÄLLAS SENASTE 300 ÅR 1718 – 2017
- STORMÄNNENS REKARNE - WÄSBY, VÄSBYHOLM & MÅLARBADEN
- TORSHÄLLA under NYBY BRUKS ROSTFRIA EPOK 1945 – 2001

Ovanstående trycksakers utgivning har möjliggjorts genom stöd från följande sponsorer:

Sparbanksstiftelsen Rekarne

Torshälla Fastigheter

Outokumpu Nyby Bruk

Secor AB - Kjell Jansson

Jubileumsfonden TORSHÄLLA 700 ÅR

Berglunds Åkeri AB

Carpenter Powder Products AB

Scandinavian Powdertech AB - Christer Åslund

Marianne & Carl-Axel Andrén (Edstrandsfamiljen)

Sven & Majny Lind

Fredrick Zens

Willem van 't Wout

Ett stort Tack till alla!

Ytterligare planeras för hösten:

- Nyby Bruks Outokumpu-epok från 2001
- Den tionde kräver ytterligare sponsorstöd för att kunna förverkligas

Vi hoppas kunna göra en avslutande trycksak baserad på vår jubileumsutställning i Hamnen "Torshällas tidslinje från istid till nutid". Därutöver vill vi gärna skapa en samlingspärm för våra tio skrifter om Torshällabygdens historia.

OCH SOM MEDLEM – VÄRVA DINA VÄNNER SOM MEDLEMMAR JUBILEUMSÅRET 2017

Vi är ca 200 medlemmar i föreningen. Medlemsavgiften är beskedliga 100 kr/år för enskild och 150 kr/år för familj. Med medlemsavgiften följer en skrift gratis.

Du anmäler dig genom att betala in årsavgiften till vårt bankgiro 166-3848.

Glöm inte att ange ditt namn, postadress, e-mejladress och telefonnummer på avin.

Mer information finns på föreningens hemsida – www.tnhs.se

Kontaktpersoner:

Rolf Forssell (ordf.)
016-34 30 13, 070-838 41 12
rolf.v.forssell@gmail.com

Benny Flodin (vice ordf.)
016-34 35 66, 070-656 54 54
bennyflodin@telia.com